

Aralık / December 2018

Cilt/Volume: 2

Sayı/Issue: 2

ISSN: 2587-1706

Anadolu Öğretmen Dergisi
Anatolian Journal of Teacher

www.anadoluogetmendergisi.com
www.dergipark.gov.tr/aod

BİYOLOJİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMEN ÖZ-YETERLİK ALGI DÜZEYLERİ İLE MESLEKİ KAYGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ¹

Dr. Ahmet GÖKMEN*, Prof. Dr. Gülay EKİCİ**

*Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, agokmen@gazi.edu.tr

**Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, gulayekici@yahoo.com

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, biyoloji öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterlik algı düzeyleri ile mesleki kaygıları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmada mevcut durumu ortaya koymak amacıyla nicel model kapsamında tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu bir devlet üniversitesinde öğrenimlerine devam eden 82 biyoloji öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma verilerini toplamak amacıyla Tschannen-Moran ve Hoy (2001) tarafından geliştirilen ve Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından Türkçeye uyarlanan “Öğretmen Öz-yeterlik Ölçeği” ve Cabı ve Yalçınalp (2013) tarafından geliştirilen “Öğretmen Adaylarına Yönelik Mesleki Kaygı Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma verileri betimsel istatistikler ve öğretmen öz-yeterlik ve mesleki kaygı arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla korelasyon katsayısı kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlara göre, öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeylerinin oldukça yeterli, mesleki kaygılarının ise düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyleri ile mesleki kaygıları arasında negatif yönde ve orta düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Biyoloji öğretmen adayları, Öğretmen öz-yeterlik algı düzeyleri, Mesleki kaygı.

INVESTIGATING THE RELATIONSHIP BETWEEN PRESERVICE BIOLOGY TEACHERS' PERCEPTION LEVEL OF TEACHER SELF-EFFICACY AND THEIR OCCUPATIONAL ANXIETY

ABSTRACT

This study investigated the relationship between preservice biology teachers' perception level of teacher self-efficacy and their professional anxiety. The study was designed as a survey study within the scope of quantitative research in order to reveal the existing situation. 82 preservice biology teachers from a public university were the participants of the study. The Teacher Self-Efficacy Scale developed by Tschannen-Moran and Hoy (2001) and adapted to Turkish by Çapa, Çakıroğlu and Sarıkaya (2005) and the Occupational Anxiety Scale for Preservice Teachers developed by Cabı and Yalçınalp (2013) were used to collect data. The study data were analyzed using descriptive statistics and the correlation coefficient in order to determine relationship between the teacher self-efficacy and occupational anxiety. The results indicated that the preservice teachers had quite adequate level teacher self-efficacy levels and a low-level occupational anxiety. Also, a negative and mid-level relationship between the preservice biology teachers' perception level of teacher self-efficacy and their professional anxiety was found.

Keywords: Biology preservice teachers, Teacher self-efficacy perception levels, Occupational anxiety.

¹Bu çalışma, 27-28 Mayıs 2016 tarihlerinde, Gazi Üniversitesinde yapılmış olan I. Ulusal Biyoloji Eğitimi Kongresi'nde (UBEK-I 2016) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

21. yüzyıl toplumlarında meydana gelen kültürel ve anlayış değişimleri beraberinde eğitime yönelik beklentilerin de farklılaşmasına neden olmuştur (Bocakova ve Kubickova, 2015; Garner, 2002; Tutkun ve Aksoyalp, 2010). Küreselleşen dünyada söz sahibi olmak isteyen toplumlar, hedeflerini çağa uygun şekilde düzenlemelidir (Çalık ve Sezgin, 2005). Eğitimde yaşam boyu öğrenmeyi sağlama, kalite ve verimliliği artırma, bilgi toplumları oluşturma, yenilikçilik ve yaratıcılık becerilerine sahip bireyler yetiştirme gibi hedeflere (Sayılan, 2007; Sosyal, Bölgesel ve Yenilikçi Politikalar Başkanlığı, 2014) ancak iyi planlanmış bir öğretim programı, güdülenmiş öğrenciler ve nitelikli öğretmenlerin iş birliği ile bütüncül bir yaklaşımla ulaşılabilir. Bununla birlikte programın uygulayıcısı olan ve öğrencileri istenilen seviyeye ulaştırabilecek öğretmenler eğitim sisteminde stratejik bir rol üstlenmektedirler (Bursalıoğlu, 1994; Karacagözoğlu, Arıcı, Bülbül ve Çoker, 1995; Şişman, 2007). Eğitim sisteminde başarı için öğretmenler her türlü reform sürecine doğrudan dâhil edilmeleri (Day, 2002) ve hizmet öncesi eğitim dönemlerinden itibaren mesleki becerilerini etkileyebilecek temel özelliklerinin irdelenmesi gerekmektedir.

Öğretmen adaylarının mesleki becerilerini etkileyen özelliklerinden biri de öğrencileri istenilen öğrenme çıktılarını ulaştırmada kendi yeterliliklerine olan inançlarını ifade eden (Guskey ve Passaro, 1994; Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy, 2001) öğretmen öz-yeterlik algısı kavramıdır. Sosyal bilişsel öğrenme kuramının temel kavramlarından biri olan öz-yeterlik, bireyin bir görevi gerçekleştirmeye yönelik kendine olan inancını ifade eder (Bandura, 1986). Öğrencilerin bilişsel olarak gelişimlerine olanak sağlayan öz-yeterlik inancı (Bandura, 1997), öğretmenlerin öğretim sürecinde kullandıkları stratejileri (Czerniak, 1990), buna bağlı olarak da öğrenci başarısını ve tutumlarını doğrudan etkilemektedir (Danışman, 2015; Gibson ve Dembo, 1984; Ramey-Gassert ve Shroyer, 1992; Tschannen-Moran, Woolfolk-Hoy ve Hoy, 1998).

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik algılarının gelişiminde hizmet öncesi eğitim dönemlerindeki deneyimlerinin önemi göz önüne alındığında (Woolfolk-Hoy ve Burke-Spero, 2005), öğretmen yetiştiren kurumların konuya hassasiyet göstermeleri beklenmektedir. Schunk ve Gunn (1986)'ın belirttikleri gibi öğretmen öz-yeterlik algıları yüksek düzeyde olan öğretmen adayları meslek hayatlarında karşılaştıkları sorunlara çözüm üretme becerilerinde daha başarılı olacaklardır. Bu bakımdan öğretmen adaylarının öz-yeterlik algı düzeylerinin belirlenmesi önem kazanmaktadır.

Öğretmen adaylarının mesleki hayatlarına bakış açısını etkileyebilecek bir diğer kavram ise onların öğretmenlik mesleğine yönelik kaygılarıdır. Bireyin performansında önemli bir yere sahip olan kaygının (Mishra ve Yadav 2013), endişe ve üzüntü verici olumsuz bir duygu (Atmaca, 2013), bireyin kendisine tehdit oluşturduğuna inandığı bir duruma karşı hissettiği huzursuzluk (Işık, 1996) gibi negatif ifadelerle tanımlanmasına karşın, hayatın olağan bir parçası ve karşılaşılan zorluklarla baş edilmesini sağlayan (Singh, 2011) bir duygu olarak da ifade edilebilmektedir. Bununla birlikte yüksek düzeyde ve uzun süre devam eden kaygı bireyin mesleği ile ilgili umutsuzluğuna ve başarısızlığına neden olabilir. Öğretmen adaylarının mesleklerine ilişkin olumlu tutuma sahip olmaları ve kaygı yaşamamalarının mesleki kariyerlerinde başarılı olmalarında etkili olabileceği söylenebilir (Akgün ve Özgür, 2004).

İlgili alanyazın taramalarında öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algılarının çeşitli değişkenlere göre incelendiği çalışmalar (Azar, 2010; Ekici, 2005; Gerçek, Yılmaz, Köseoğlu ve Soran, 2006; Gökmen, Ekici ve Atik, 2010; Kumcağız ve Gündüz, 2018; Pendergast, Garvis ve Keogh, 2011; Ünlü, Kaşkaya ve Kızılkaya, 2017; Üstün ve Tekin, 2009; Üstüner, Demirtaş, Cömert ve Özer, 2009) öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının incelendiği çalışmalar (Atmaca, 2013; Çubukçu ve Dönmez, 2011; Dursun ve Karagün, 2012; Özen, Yıldız ve Yıldız, 2013; Saban ve Korkmaz, 2004; Serin, Güneş ve Değirmenci, 2015) belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeylerine yönelik detaylı çalışmalara ulaşılmakla birlikte, öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterlik algı düzeyleri ile mesleki kaygıları arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmaların sınırlı olduğu (Dadandı, Kalyon ve Yazıcı, 2016) belirlenmiştir. Bu bakımdan, öğretmen adaylarının hizmet öncesi dönemlerinde mesleki kariyerlerini önemli şekilde etkileyeceği ifade edilen öğretmen öz-yeterlik inançları (Allinder, 1994; Cousins ve Walker, 2000) ile mesleki kaygılarının araştırıldığı bu çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada nicel araştırma modeli kapsamında tarama deseni kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının mevcut durumları ve özellikleri kendi koşullarında incelenerek (Kaptan, 2000), durum var olduğu şekilde ortaya konulmaya (Karasar, 2011) çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde, maliyet ve zaman planlanması göz önünde tutularak kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu öğrenimlerine devam etmekte olan 82 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma grubuna ait bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma grubuna ait bilgiler

Sınıf	Cinsiyet	f	%
1. sınıf	Kadın	18	21,95
	Erkek	2	2,43
2. sınıf	Kadın	16	19,51
	Erkek	0	0
4. sınıf	Kadın	19	23,17
	Erkek	2	2,43
5. sınıf	Kadın	24	29,26
	Erkek	1	1,21
TOPLAM		82	100

Tablo 1.’de görüldüğü üzere bir devlet üniversitesinin Biyoloji Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda farklı sınıflara kayıtlı 77’si kadın 5’i erkek olmak üzere 82 öğretmen adayı araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmada üçüncü sınıf öğrencilerinin yer almamasının nedeni araştırma sürecinde ilgili programın üçüncü sınıfına kayıtlı öğretmen adayının olmamasından kaynaklanmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerini toplamak amacıyla kullanılan “Öğretmen Öz-yeterlik Ölçeği” Tschannen-Moran ve Hoy (2001) tarafından geliştirilmiş olup, Çapa, Çakır ve Sarıkaya (2005) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçme aracı öğrenci meşguliyeti, öğretim stratejileri ve sınıf yönetimi olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Dokuzlu derecelendirilmiş ve toplam 24 maddeden oluşan ölçeğin her bir alt boyutunda 8 madde yer almaktadır. Ölçeğin genelinden alınabilecek en yüksek puan 216, en düşük puan 24 puandır. Ölçeğin her bir alt boyutundan

alınabilecek en yüksek puan 72 olup, en düşük puan ise 8 puandır. Ölçeğin bu çalışma için hesaplanan Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı ölçeğin geneli için .87 olup, alt boyutları için hesaplanan güvenirlik değerleri sırasıyla .89, .82 ve .91 olarak hesaplanmıştır.

Araştırma verilerini toplamak amacıyla kullanılan bir diğer ölçme aracı Cabı ve Yalçınalp (2013) tarafından geliştirilen "Öğretmen Adaylarına Yönelik Mesleki Kaygı" ölçeğidir. Ölçme aracı görev merkezli, ekonomik-sosyal merkezli, öğrenci-iletişim merkezli, meslektaş-veli merkezli, kişisel gelişim merkezli, atanma merkezli, uyum merkezli ve okul yönetimi merkezli kaygı olmak üzere sekiz alt boyuttan oluşmaktadır. Beşli Likert tipinde hazırlanan ve toplam 45 maddeden oluşan ölçme aracı için ölçeğin genelinden alınabilecek en yüksek puan 225, en düşük puan ise 45 puandır. 14 maddeden oluşan görev merkezli kaygı alt boyutundan en yüksek 70 en düşük 14; 7 maddeden oluşan ekonomik-sosyal kaygı alt boyutundan en yüksek 35, en düşük 7; 6 maddeden oluşan öğrenci öğrenci-iletişim merkezli kaygı alt boyutundan en yüksek 30 en düşük 6; 5 maddeden oluşan meslektaş-veli merkezli kaygı alt boyutunda en yüksek 25 en düşük 5 puan, 4 maddeden oluşan kişisel gelişim merkezli kaygı alt boyutundan en yüksek 20 en düşük 4 puan, 3 maddeden oluşan atanma merkezli kaygı, uyum merkezli kaygı ve okul yönetimi merkezli kaygı alt boyutlarından en yüksek 15 en düşük 3 puan alınabilmektedir. Ölçeğin geneline yönelik olarak bu çalışma için hesaplanan Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı .83 olup alt boyutları için sırasıyla .79, .86, .87, .85, .85, .91, .80 ve .79 olarak hesaplanmıştır.

Her iki ölçme aracında da normal dağılım gösteren verilerin analizinde betimsel istatistikler, kümeleme analizi ve Pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Kümeleme analizleri sonucunda, öğretmen adaylarının düzeylerine yönelik kesme puanları belirlenmiştir. Alan uzmanları ve ölçme değerlendirme uzmanları görüşleri çerçevesinde öğrenciler belirlenen kesme puanlarına göre sınıflandırılmıştır.

Bu sınıflandırmalar şu şekilde gerçekleştirilmiştir.

Öğretmen öz-yeterli algı düzeyleri için, 1 (yetersiz), 2 (az yeterli), 3 (biraz yeterli), 4 (oldukça yeterli), 5 (yüksek düzeyde yeterli),

Öğretmenlik mesleğine karşı kaygı düzeyleri için, 1 (kaygı duymayan), 2 (düşük düzeyde kaygılı), 3 (orta düzeyde kaygılı), 4 (oldukça kaygılı), 5 (yüksek düzeyde kaygılı).

BULGULAR

Öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeylerine yönelik betimsel istatistikler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algılarına ilişkin betimsel istatistikler

Öğretmen Öz-yeterlik Düzeyleri	N	Min	Max	\bar{X}	ss	Düzye
Ölçeğin Geneli	82	136	216	178,52	17,73	Oldukça yeterli
Öğrenci meşguliyeti boyutu	82	45	72	59,25	6,46	Oldukça yeterli
Öğretim stratejileri boyutu	82	45	72	60,02	6,51	Oldukça yeterli
Sınıf yönetimi boyutu	82	37	72	59,36	6,70	Oldukça yeterli

Tablo 2. incelendiğinde öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyleri ölçeğin geneli ($\bar{X}=178,52$; $ss=17,73$), öğrenci meşguliyet boyutu ($\bar{X}=59,25$; $ss=6,46$), öğretim stratejileri boyutu ($\bar{X}=60,02$; $ss=6,51$) ve sınıf yönetimi boyutlarında ($\bar{X}=59,36$; $ss=6,70$) oldukça yeterli düzeyinde yer aldıkları belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının mesleki kaygı anketinden almış oldukları betimsel istatistikler Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. incelendiğinde öğretmen adaylarının mesleki kaygı anketinden almış olduğu puanların ölçeğin geneli ($\bar{X}=104,96$; $ss=41,38$), görev merkezli kaygı ($\bar{X}=27,96$; $ss=13,37$), ekonomik-sosyal merkezli kaygı ($\bar{X}=18,87$; $ss=8,04$), öğrenci iletişim merkezli kaygı ($\bar{X}=13,81$; $ss=6,95$), meslektaş-veli merkezli kaygı ($\bar{X}=9,45$; $ss=6,95$) ve kişisel gelişim merkezli kaygı boyutlarında ($\bar{X}=8,45$; $ss=4,90$) düşük düzeyde; uyum merkezli kaygı ($\bar{X}=8,07$; $ss=4,03$) ve okul yönetimi merkezli kaygı ($\bar{X}=8,07$; $ss=4,03$) alt boyutlarında biraz kaygılı düzeyinde ve atanma merkezli kaygı alt boyutunda ($\bar{X}=10,25$; $ss=4,18$) ise oldukça kaygılı düzeyinde yer aldıkları belirlenmiştir.

Tablo 3. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kaygılarına ilişkin betimsel istatistikler

Öğretmen Adayları Mesleki Kaygı	N	Min	Max	\bar{X}	ss	Düzye
Ölçeğin Geneli	82	44	220	104,96	41,38	Düşük düzeyde kaygı
Görev merkezli kaygı	82	13	65	27,96	13,37	Düşük düzeyde kaygı
Ekonomik-sosyal merkezli kaygı	82	7	35	18,87	8,04	Düşük düzeyde kaygı
Öğrenci iletişim merkezli kaygı	82	6	30	13,81	6,95	Düşük düzeyde kaygı
Meslektaş-veli merkezli kaygı	82	5	25	9,45	5,09	Düşük düzeyde kaygı
Kişisel gelişim merkezli kaygı	82	4	20	8,45	4,90	Düşük düzeyde kaygı
Atanma merkezli kaygı	82	3	15	10,25	4,18	Oldukça kaygılı
Uyum merkezli kaygı	82	3	15	8,07	4,03	Biraz kaygılı
Okul yönetimi merkezli kaygı	82	3	15	8,07	3,56	Biraz kaygılı

Öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algıları ve mesleki kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik analiz sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik düzeyleri ile mesleki kaygıları arasındaki ilişki

	Öğretmen adaylarının kaygı düzeyleri
Öğretmen öz-yeterlik düzeyi	-347**

Tablo 4. incelendiğinde öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik düzeyleri ile mesleki kaygıları arasında negatif yönde ve orta düzeyde bir ilişki ($r = -347$) olduğu belirlenmiştir. Bu değer öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyleri ile öğretmenlik mesleği kaygı düzeyleri arasında orta düzeyde bir ilişki olduğunu ve değişkenler arasındaki bu ilişkinin negatif yönde olduğunu ortaya koymaktadır.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeylerinin ölçeğin genelinde ve öğrenci meşguliyeti, öğrenim stratejileri ve sınıf yönetimi boyutlarında oldukça yeterli düzeyde oldukları belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuç öğretmen adaylarının öz-yeterlik algı düzeylerinin araştırıldığı diğer araştırma sonuçları ile (Kumcağız ve Gündüz, 2018; ,Gökmen, Ekici ve Atik, 2010; Gerçek, Yılmaz, Köseoğlu ve Soran, 2006; Üstün ve Tekin, 2009; Üstüner, Demirtaş, Cömert ve Özer, 2009) benzerlik göstermektedir. Öğretmen adaylarının öz-yeterlik algı düzeyleri yükseldikçe öğretmenlik mesleğini severek yapacakları ve başarılarının artacağı belirtilmektedir (Çakıroğlu ve Işıksal, 2009). Bu bakımdan öğretmen adaylarının oldukça yeterli düzeyde yer alan öğretmenlik öz-yeterlik algı düzeyleri olumlu olarak değerlendirilmektedir.

Öğretmen adaylarının mesleki kaygıları incelendiğinde ise ölçeğin geneli, görev merkezli kaygı, ekonomik-sosyal merkezli kaygı, öğrenci iletişim merkezli kaygı, meslektaş-veli merkezli kaygı, kişisel gelişim merkezli kaygı boyutlarında düşük düzeyde kaygıya sahip oldukları belirlenmiştir. Uyum merkezli ve okul yönetimi boyutlarında ise biraz kaygılı düzeyinde yer almaktadırlar. Çubukcu ve Dönmez (2011) gerçekleştirmiş oldukları çalışmada öğretmen adaylarının ben merkezli kaygılarının düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bununla birlikte öğretmen adaylarının yüksek kaygı düzeyine sahip oldukları sonucuna ulaşan farklı çalışmalar da bulunmaktadır (Atmaca, 2013; Saban, Korkmaz, Akbaşlı, 2004). Düşük kaygı düzeylerine sahip öğretmen adaylarının görevlerini yerine getirirken daha rahat hareket edecekleri, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve becerilerinin daha iyi bir noktaya geleceği öngörülmektedir (Doğan ve Çoban, 2009; Serin, Güneş ve Değirmenci, 2011).

Bununla birlikte özellikle atama merkezli kaygı boyutunda kaygının yükseldiği ve öğretmen adaylarının ölçeğin bu boyutunda oldukça kaygılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç ülkemizde öğretmen adaylarının sorunlarını içeren çalışmalarda (Karaçanta ve Koç, 2015; Şahin, 2011; Ekiz ve Kutucu, 2011) görülmektedir. Öğretmen adaylarının öğrenim süreçlerinde yaşayacakları atanma kaygısının, onları psikolojik olarak olumsuz etkileyebilir (Şahin, 2011), umutsuzluk düzeylerini artırarak (Kırımoğlu, 2011) hizmet öncesi dönemlerinde kazanmaları gereken yeterlikleri elde edememeleri ile sonuçlanabilir.

Araştırma sonunda elde edilen önemli sonuçlardan biri de, öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyleri ile mesleki kaygıları arasındaki negatif yönde ve orta düzeyde bir ilişkinin tespit edilmesidir ($r = -.347$). Bu durum yüksek öz-yeterlik seviyesine sahip

öğretmen adaylarının kendi becerilerine olan olumlu düşüncelerinin daha az kaygı yaşamalarında etkili olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar çerçevesinde Eğitim fakülteleri ve Milli Eğitim Bakanlığı işbirliğiyle öğretmen adaylarının başta atanma kaygısı olmak üzere mesleki kaygılarını azaltmak amacıyla rehberlik hizmetlerinin verilmesi önerilebilir. Hizmet öncesi eğitim dönemlerinde birinci sınıftan itibaren öğretmenlik mesleği, öğretmenlik becerileri ve atanma ile ilgili esaslar konularında bilgilendirilen ve bu şekilde desteklenen öğrencilerin daha yüksek öz-yeterlik düzeylerine erişmelerinin yanı sıra, psikolojik olarak olumsuz sonuçlar doğurabilecek kaygı sorunlarının önüne geçilmesi mümkün olacaktır. Nicel modelde hazırlanmış olan bu araştırma sonuçları nitel verilerle de destekler şekilde araştırmalar planlanarak yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akgün, F. ve Özgür, H. (2014). Examination of the anxiety levels and attitudes of the information technology pre-service teachers towards the teaching profession. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(5), 1206-1223.
- Allinder, R. M. (1994). The relationship between efficacy and the instructional practices of special education teachers and consultants. *Teacher Education and Special Education*, 17, 86-95.
- Atmaca, H. (2013). Almanca, Fransızca ve İngilizce öğretmenliği bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygıları. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(10), 67-76.
- Azar, A. (2010). Ortaöğretim fen bilimleri ve matematik öğretmeni adaylarının öz yeterlilik inançları. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 235-252.
- Bandura, A. (1986). *Social foundation of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs. Nj:Prentice Hall.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W.H. Freeman and Co.
- Bocakova, O., & Kubickova, D. (2015). Education in the 21st century. *International Journal for Innovation Education and Research*, 3(2), 160-169.
- Bursalıoğlu, Z. (1994) *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: PEGEM Yayınları.
- Cabı, E. ve Yalçınalp, S. (2013). Öğretmen adaylarına yönelik mesleki kaygı ölçeği (MKÖ): geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44 (2013), 85-96.
- Czerniak, C. M. (1990). *A study of self-efficacy, anxiety, and science knowledge in pre-service elementary teachers*. National Association for Research in Science Teaching, Atlanta, GA.
- Cousins, J.B., & Walker, C.A. (2000). Predictors of educators' valuing of systemic inquiry in schools. *Canadian Journal of Program Evaluation (Special Issue)*, 25-53.
- Çakıroğlu, E. ve Işıksal, M. (2009). Preservice elementary teachers' attitudes and self-efficacy beliefs toward mathematics. *Education and Science*, 34(151), 132-139.
- Çalık, T. ve Sezgin, F. (2005). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 55-66.
- Çapa, Y., Çakıroğlu, J. ve Sarıkaya, H. (2005). The development and validation of a Turkish version of teachers' sense of efficacy scale, *Education and Science* 30(137), 74-81.
- Çubukçu, Z. ve Dönmez, A. (2011). The examination of the professional anxiety levels of teacher candidates. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 7(1), 3-25.
- Dadandı, İ., Kalyon, A. ve Yazıcı, H. (2016). Eğitim fakültesinde öğrenim gören ve pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları, kaygı düzeyleri ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumları. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 253-269.
- Danışman, Ş. (2015). *Sınıf öğretmenlerinin matematiğe ve öğretmenliğe ilişkin inançlarının etkileşimi ve bu inançların öğrencilerin matematik başarısına etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- Day, C. (2002). School reform and transitions in teacher professionalism and identity. *International Journal of Educational Research*, 35, 677-692.
- Dursun, S. ve Karagün, E. (2012). Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi: Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu son sınıf Öğrencileri üzerine bir araştırma. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 24, 93-112.
- Ekici, G. (2005). *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Öz-yeterlik İnançlarını Etkileyen Faktörler*. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
- Garner, L. H. (2002). *Education for the twenty-first century: Leadership for globalization*. Iowa: Second Korea-U.S. Forum.
- Gerçek, C., Yılmaz, M., Köseoğlu, P. ve Soran, H. (2006). Biology teaching self-efficacy beliefs of the teacher candidates. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 39(1) 57-73.
- Gibson, S., & Dembo, M. H. (1984). Teacher Efficacy: A construct validation. *Journal of Education Psychology*, 76, 592-582.
- Gökmen, A., Ekici, G. ve Atik, A. D. (2010). Biyoloji öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterlik algısının yordayıcı değişkenleri. IX. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Özetler Kitabı, s:55, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi, 23–25 Eylül, 2010.
- Guskey, T. R., & Passaro, P. D. (1994). Teacher efficacy: A study of construct dimensions. *American Educational Research Journal*, 31(3), 627-643.
- Gündüz, Y. ve Kumcağız, H. (2018). Güzel sanatlar eğitimi alan öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları ile öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 1514-1533.
- Işık, E. (1996). *Nevrozlar*. Ankara: Kent Matbaası.
- Kaptan, S. (2000). *Bilimsel araştırma teknikleri ve istatistik teknikleri*. Ankara: Bilim.
- Karaçanta, H. Ve Koç, Z. (2015). Öğretmen adaylarının KPSS kaygısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 10(11), 869-882.
- Karagözoğlu, G., Arıcı, H. Bülbül, S. ve Çoker, N. (1995). *Türkiye’de öğretmen eğitim politikaları ve modelleri*. Avrupa Konseyi Ülkeleri Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Modelleri Toplantısı. Ankara: Milli Eğitim Basımevi
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kırımoğlu, H. (2010). Türkiye’deki beden eğitimi ve spor yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin istihdam sorunu açısından umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18 (1), 37–46.
- Kutucu, E. S. ve Ekiz, B. (2011). Kimya öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve kaygıları. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1), 736-743.
- Mishra, S. K. ve Yadav, B. (2013). Job anxiety and personality adjustment of secondary school teachers in relation of gender and types of teacher. *Educational Research International*, 1(1): 105-126.
- Özen, R., Yıldız, S. ve Yıldız, K. (2013). Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeyleri. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 3(6), 21-30.

- Pendergast, D., Garvis, S., & Keogh, J. (2011). Pre-service student-teacher self-efficacy beliefs: An insight into the making of teachers. *Australian Journal of Teacher Education*, 36(2), 45- 58. 20.10.2018 tarihinde
<https://ro.ecu.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1655&context=ajte> adresinden erişilmiştir.
- Ramey-Gassert, L., & Shroyer, M. G. (1992), Enhancing science teaching self-efficacy in preservice elementary teachers. *Journal of Elementary Science Education*, 4(1), 26-34.
- Saban, A., Korkmaz, İ. ve Akbaşı, S. (2004). Öğretmen adaylarının mesleki kaygıları. *Eurasian Journal of Educational Research*, 17, 198 – 208.
- Sayılan F. (2007). Küreselleşme ve eğitimdeki değişim. Ebru Oğuz, Ayfer Yakar (Editörler) *Küreselleşme ve eğitim*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Schunk, D.H., Gunn, T.P. (1986). Self-efficacy and skill development: Influence of task strategies and attributions. *Journal of Educational Research*, 79(4), 238- 244
- Serin, M. K., Güneş, A. M. Ve Değirmenci, H. (2011). Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Mesleğe Yönelik Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE*, 4(1), 21-34.
- Singh, S. (2011). Level of anxiety among prospective teachers, *Shaikshik Parisamuad International Journal of Education (SPIJE)*, 7 (7), 17-21.
- Sosyal, Bölgesel ve Yenilikçi Politikalar Başkanlığı, (2014). *Eğitim ve Öğretim 2020 Bilgi Notu*. 15.12.2018 tarihinde
https://www.ab.gov.tr/files/SBYPB/Egitim%20ve%20Kultur/web_egitim_ve_ogretim_2020_3_.pdf adresinden erişilmiştir.
- Şahin, İ. (2011). Öğretmen adaylarının Öğretmen istihdamı ve mesleki geleceklerine ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(3), 1167-1184
- Şişman, M. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tschannen-Moran, M., Hoy, A. W. & Hoy, W. K. (1998). Teacher efficacy: Its meaning and measure. *Review of Educational Research*, 68(2), 202-248.
- Tschannen-Moran, M., & Woolfolk Hoy, A. (2001). Teacher efficacy: Capturing an elusive concept. *Teaching and Teacher Education*, 17, 783–805.
- Tutkun, Ö. F. ve Aksoyalp, Y. (2010). 21. yüzyılda öğretmen yetiştirme eğitim programının boyutları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 361-370.
- Ünlü, İ., Kaşkaya, A. ve Kızılkaya, M. F. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik İnançlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 8(2), 651-668.
- Üstün, A. ve Tekin, S. (2009). Amasya Eğitim Fakültesindeki öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 35-47.
- Üstüner, M., Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2009). Ortaöğretim öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 1-16.
- Woolfolk Hoy, A. & Burke Spero, R. (2005). Changes in teacher efficacy during the early years of teaching. *Teaching and Teacher Education*. 21, 343–356.